

INFORMACIJA

o zaključivanju Aneksa br. 1 Ugovora o koordinaciji prilikom planiranja, najave, prijave, identifikacije i obezbjeđenja letova civilnih i vojnih vazduhoplova

Ministarstvo odbrane Crne Gore (u daljem tekstu: Ministarstvo odbrane) i Kontrola letenja Srbije i Crne Gore SMATSA doo Beograd (u daljem tekstu: SMATSA) pripremili su „Aneks br. 1 Ugovora o koordinaciji prilikom planiranja, najave, prijave, identifikacije i obezbjeđenja letova civilnih i vojnih vazduhoplova.

U trenutno važećem Ugovoru (potpisan 20.08.2024. godine) praksa je pokazala da nije adekvatno definisan "Prilog 5 - Obrazac zahtjeva za upotrebu (alokaciju) vazdušnog prostora", kao i njegovo „Uputstvo za popunjavanje zahtjeva za upotrebu vazdušnog prostora“, pa su postojale nedoumice tokom obrade podataka datih u zahtjevu.

Predmet Aneksa br. 1 Ugovora je dostavljanje potpunih i jasnih podataka, koje je obavezno navesti u Obrascu zahtjeva za upotrebu (alokaciju) vazdušnog prostora, čime će se obezbijediti tačno dostavljanje podataka, kako bi se letačke operacije mogle nesmetano realizovati.

Glavni cilj potpisivanja Aneksa br. 1 Ugovora je definisanje detalja i uspješno sprovođenje procedure u namjeri da se izvrši alokacija vazdušnog prostora, nesmetana upotreba istog, odnosno da se obezbijede uslovi za sigurnu vazдушnu plovību.

Aneks br. 1

Ugovora o koordinaciji prilikom planiranja, najave, prijave, identifikacije i obezbjeđenja letova civilnih i vojnih vazduhoplova

Zaključen između ugovornih strana:

1. Ministarstvo odbrane Crne Gore, Jovana Tomaševića br. 29, 81000 Podgorica, koje zastupa ministar Dragan Krapović,
i
2. Kontrola letenja Srbije i Crne Gore SMATSA doo, Trg Nikole Pašića br.10, 11000 Beograd, PIB 103170161, MB 17520407, koju zastupa direktor Slobodan Cvijan (u daljem tekstu: SMATSA doo),

(u daljem tekstu zajedno nazvane: Ugovorne strane)

Ugovorne strane saglasno konstatuju:

- 1) da su potpisale Ugovor o koordinaciji prilikom planiranja, najave, prijave, identifikacije i obezbjeđenja letova civilnih i vojnih vazduhoplova, zaveden kod Ministarstva odbrane Crne Gore pod br. 05-810/24-7976/2 od 20.8.2024. godine, i kod SMATSA doo pod br. ATM00-426/1 od 30.7.2024. godine (u daljem tekstu: Ugovor);
- 2) da u skladu sa članom 27. Ugovora sporazumno vrše izmjene i dopune Ugovora zaključivanjem ovog Aneksa br. 1 Ugovora kako slijedi:

Član 1.

Prilog 5 Ugovora mijenja se i glasi:

Prilog 5 - Obrazac zahtjeva za upotrebu strukture (alokaciju) vazdušnog prostora

Obrazac zahtjeva za upotrebu strukture (alokaciju) vazdušnog prostora

1	Ovlašćeni subjekat (podnosilac zahtjeva) Datum i vrijeme:/.....
2	Podaci o vazdušnom prostoru (naziv ili oznaka zone, lateralne granice) Naziv ili oznaka zone:
3	Vertikalne granice vazdušnog prostora (Donja/Gornja) DONJA: AMSL GORNJA: AMSL
4	Datum/vrijeme alokacije vazdušnog prostora Početak:/..... Završetak:/..... datum vrijeme datum vrijeme Raspored aktivnosti:
5	Aktivnost
6	Samo za bespilotne vazduhoplove – tehničke karakteristike bespilotnog vazduhoplova kategorija: model: evidencijski/registarski broj: dimenzije: težina: boja:
7	Kontakt osoba Ime i prezime: telefon: e-mail:
8	Lice nadležno za hitnu obustavu aktivnosti u alociranom vazdušnom prostoru Ime i prezime: telefon: e-mail:

Uputstvo za popunjavanje zahtjeva za upotrebu strukture (alokacije) vazdušnog prostora

Zahtjev za upotrebu fleksibilnih struktura vazdušnog prostora organizacione cjeline Generalštaba i jedinice Vojske Crne Gore dostavljaju Vazduhoplovnom operativnom centru (VOC) putem e-pošte jedan radni dan ranije u odnosu na predviđene rokove.

Zahtjev za alokaciju vazdušnog prostora VOC nakon obrade/kontrole prosleđuje AMC jedinici u skladu sa rokovima, radnim danima do 10:00 časova UTC.

Podaci koje je potrebno obavezno navesti u zahtjevu za alokaciju vazdušnog prostora (podebljan tekst) su:

- 1. Ovlašćeni subjekat (podnosilac zahtjeva):** upisuje se jedinica/organizaciona cjelina Vojske;
- 2. Podaci o vazdušnom prostoru (naziv ili oznaka, lateralne granice):**
 - a. Publikovane zone:** upisuje se naziv zone (oznaka zone – alfanumerički naziv, npr. TSA 07Z TANGO MNE).
 - b. Ad-hoc zona:**
 - ukoliko su lateralne granice prostora u kome se planiraju aktivnosti kružnog oblika, navesti geografske koordinate centra (izražene u WGS-84 sistemu) i navesti njihov poluprečnik (navesti brojčanu vrijednost u m ili NM) uz obavezno navođenje geografske lokacije (npr. BAR).
 - ukoliko lateralne granice prostora u kome se planiraju aktivnosti nisu kružnog oblika, navesti njihove geografske koordinate (izražene u WGS-84 sistemu) uz obavezno navođenje geografske lokacije (npr. KOLAŠIN).

Napomena: Format koordinata je u obliku *ddmmssN ddmmssE* (npr. 422133N 0191506E);

3. Vertikalne granice vazdušnog prostora:

Unosi se gornja i donja granica aktivnosti ili ograničenja, jasno naznačujući samo jednu jedinicu mjere. Skraćenice GND ili SFC se koriste da označe tlo, odnosno površinu. Skraćenica UNL se koristi kao oznaka za neograničeno.

- DONJA: donja granica vazdušnog prostora može da bude: SFC (površina), GND (zemlja), apsolutna visina (2000m AMSL, 3600ft AMSL), relativna visina (500m AGL, 2000ft AGL) ili nivo leta (FL100).
- GORNJA: gornja granica vazdušnog prostora može da bude: apsolutna visina (5000m AMSL, 8000ft AMSL), relativna visina (2000m AGL, 3600ft AGL), nivo leta (FL200) ili UNL (neograničeno).

Napomena: Prilikom podnošenja zahtjeva uvijek koristiti apsolutnu visinu (visina iznad srednjeg nivoa mora - AMSL) kao referentni sistem za određivanje donje/gornje granice vazdušnog prostora i odgovarajuće mjerne jedinice (m, ft).

4. Datum/vrijeme alokacije vazdušnog prostora:

- upisuje se vrijeme alokacije vazdušnog prostora sa obaveznom naznakom da li su vremena lokalna ili UTC;
- Raspored aktivnosti: u slučaju da se ista aktivnost realizuje u određenom vremenskom periodu, prema utvrđenom rasporedu, odnosno sa prekidima u toku jednog dana u zahtjevu naznačiti vremena.

5. Aktivnost: upisuje se razlog korišćenja vazdušnog prostora (bojevo gađanje, letenje vazduhoplova i sl.);

6. Samo za bespilotne vazduhoplove – tehničke karakteristike bespilotnog vazduhoplova;

7. Kontakt osoba: upisuje se ime i prezime odgovornog lica i kontakt telefon za razjašnjenje eventualnih nejasnoća u zahtjevu (podaci za lica koje učestvuje u aktivnosti);

8. Lice nadležno za hitnu obustavu aktivnosti u alociranom vazdušnom prostoru:

Upisuje se ime i prezime odgovornog lica i kontakt telefon koje se nalazi na lokaciji izvođenja aktivnosti i stalno je dostupno za koordinaciju telefonom sa šefom smjene nadležne jedinice kontrole letenja.

Napomena:

- Zahtjev za upotrebu strukture vazdušnog prostora (alokaciju) ovlašćeni subjekat podnosi AMC-u pri čemu treba da planira aktivnosti upotrebe vazdušnog prostora dovoljno unaprijed i AMC jedinici blagovremeno podnose zahtjeve za upotrebu vazdušnog prostora u skladu sa definisanim rokovima.
- AMC jedinica prikom obrade zahtjeva može zatražiti njegovu dopunu u slučaju potrebe;
- Sva prepiska se odvija putem e-maila;
- U slučaju otkazivanja aktivnosti podnosilac zahtjeva je u obavezi putem e-maila dostaviti obavještenje VOC-u odnosno AMC - da se aktivnost otkazuje prema gore opisanoj proceduri;
- Radno vrijeme AMC jedinice je samo radnim danima, zbog čega je potrebno voditi računa da se zahtjevi tokom vikenda neće obrađivati;
- Sve naknadne izmjene u odnosu na prvobitno podnijeti zahtjev moraju se putem e-maila dostaviti u skladu sa gore opisanom procedurom od strane podnosioca zahtjeva;
- Konverzija koordinata u WGS format je u obavezi podnosioca zahtjeva preko nadležnih organizacionih jedinica VCG.

Rokovi za podnošenje zahtjeva:

Odlukom Nacionalnog odbora za upravljanje vazdušnim prostorom Crne Gore o utvrđivanju Prioriteta i principa za raspodjelu vazdušnog prostora definisani su rokovi za podnošenje zahtjeva. Odluka je objavljena na internet stranici Agencije za civilno vazduhoplovstvo Crne Gore www.caa.me.

Objašnjenje pojmova:

- **AGL (Above Ground Level)** - visina iznad površine terena je relativna visina nivoa, tačke ili objekta u odnosu na površinu terena;
- **AMSL (Above Mean Sea Level)** - visina iznad srednjeg nivoa mora je visina nivoa, tačke ili objekta u odnosu na srednji nivo mora;
- **FL (Flight Level)** - nivo leta je ravan konstantnog atmosferskog pritiska u odnosu na referentni pritisak koji iznosi 1013,2 hektopaskala (hPa), a koja je odvojena od drugih ravni određenim intervalima pritiska.

Član 2.

U svemu ostalom, odredbe Ugovora ostaju na snazi.

Član 3.

Ovaj Aneks br. 1 Ugovora stupa na snagu danom potpisivanja ovlašćenih zastupnika Ugovornih strana.

Član 4.

Ovaj Aneks br. 1 Ugovora je sačinjen u 4 (četiri) originalna primjerka, po 2 (dva) primjerka na crnogorskom i srpskom jeziku, pri čemu svaka ugovorna strana zadržava 1 (jedan) primjerak na crnogorskom jeziku i 1 (jedan) primjerak na srpskom jeziku.

Ministarstvo odbrane Crne Gore

MINISTAR

Dragan Krapović

SMATSA doo

DIREKTOR

Slobodan Cvijan

Анекс бр. 1

Уговора о координацији приликом планирања, најаве, пријаве, идентификације и обезбеђења летова цивилних и војних ваздухоплова

Закључен између уговорних страна:

1. Министарство одбране Црне Горе, Јована Томашевића бр. 29, 81000 Подгорица, које заступа министар Драган Краповић,
и
2. Контрола летења Србије и Црне Горе SMATSA доо, Трг Николе Пашића бр.10, 11000 Београд, ПИБ 103170161, МБ 17520407, коју заступа директор Слободан Цвијан (у даљем тексту: SMATSA доо),

(у даљем тексту заједно назване: Уговорне стране)

Уговорне стране сагласно констатују:

- 1) да су потписале Уговор о координацији приликом планирања, најаве, пријаве, идентификације и обезбеђења летова цивилних и војних ваздухоплова, заведен код Министарства одбране Црне Горе под бр. 05-810/24-7976/2 од 20.8.2024. године, и код SMATSA доо под бр. ATM00-426/1 од 30.7.2024. године (у даљем тексту: Уговор);
- 2) да у складу са чланом 27. Уговора споразумно врше измене и допуне Уговора закључивањем овог Анекса бр. 1 Уговора како следи:

Члан 1.

Прилог 5 Уговора мења се и гласи:

Прилог 5 - Образац захтева за употребу структуре (алокацију) ваздушног простора

Образац захтеva за употребу структуре (алокацију) ваздушног простора

1	Овлашћени субјекат (подносилац захтева) Датум и време:/.....
2	Подаци о ваздушном простору (назив или ознака зоне, латералне границе) Назив или ознака зоне:
3	Вертикалне границе ваздушног простора (Доња/Горња) ДОЊА: AMSL ГОРЊА: AMSL
4	Датум/време алокације ваздушног простора Почетак:/..... Завршетак:/..... датум време датум време Распоред активности:
5	Активност
6	Само за беспилотне ваздухоплове – техничке карактеристике беспилотног ваздухоплова категорија: модел: евиденцијски/регистарски број: димензије: тежина: боја:
7	Контакт особа Име и презиме: телефон: e-mail:
8	Лице надлежно за хитну обуставу активности у алоцираном ваздушном простору Име и презиме: телефон: e-mail:

Упутство за попуњавање захтева за употребу структуре (алокације) ваздушног простора

Захтев за употребу флексибилних структура ваздушног простора организационе целине Генералштаба и јединице Војске Црне Горе достављају Ваздухопловном оперативном центру (ВОЦ) путем е-поште један радни дан раније у односу на предвиђене рокове.

Захтев за алокацију ваздушног простора ВОЦ након обраде/контроле прослеђује АМС јединици у складу са роковима, радним данима до 10:00 часова UTC.

Подаци које је потребно обавезно навести у захтеву за алокацију ваздушног простора (подебљан текст) су:

1. **Овлашћени субјекат (подносилац захтева):** уписује се јединица/организациона целина Војске;
2. **Подаци о ваздушном простору (назив или ознака, латералне границе):**
 - a. **Публиковане зоне:** уписује се назив зоне (ознака зоне – алфанумерички назив, нпр. TSA 07Z TANGO MNE).
 - b. **Ad-hoc зона:**
 - уколико су латералне границе простора у коме се планирају активности кружног облика, навести географске координате центра (изражене у WGS-84 систему) и навести њихов полупречник (навести бројчану вредност у m или NM) уз обавезно навођење географске локације (нпр. БАР).
 - уколико латералне границе простора у коме се планирају активности нису кружног облика, навести њихове географске координате (изражене у WGS-84 систему) уз обавезно навођење географске локације (нпр. КОЛАШИН).

Напомена: Формат координата је у облику *ddmmssN ddmmsE* (нпр. 422133N 0191506E);

3. Вертикалне границе ваздушног простора:

Уноси се горња и доња граница активности или ограничења, јасно назначујући само једну јединицу мере. Скраћенице GND или SFC се користе да означе тло, односно површину. Скраћеница UNL се користи као ознака за неограничено.

- **ДОЊА:** доња граница ваздушног простора може да буде: SFC (површина), GND (земља), апсолутна висина (2000m AMSL, 3600ft AMSL), релативна висина (500m AGL, 2000ft AGL) или ниво лета (FL100).
- **ГОРЊА:** горња граница ваздушног простора може да буде: апсолутна висина (5000m AMSL, 8000ft AMSL), релативна висина (2000m AGL, 3600ft AGL), ниво лета (FL200) или UNL (неограничено).

Напомена: Приликом подношења захтева увек користити апсолутну висину (висина изнад средњег нивоа мора - AMSL) као референтни систем за одређивање доње/горње границе ваздушног простора и одговарајуће мерне јединице (m, ft).

4. Датум/време алокације ваздушног простора:

- уписује се време алокације ваздушног простора са обавезном назнаком да ли су времена локална или UTC;
- Распоред активности: у случају да се иста активност реализује у одређеном временском периоду, према утврђеном распореду, односно са прекидима у току једног дана у захтеву назначити времена.

5. **Активност:** уписује се разлог коришћења ваздушног простора (бојево гађање, летење ваздухоплова и сл.);
6. **Само за беспилотне ваздухоплове – техничке карактеристике беспилотног ваздухоплова;**
7. **Контакт особа:** уписује се име и презиме одговорног лица и контакт телефон за разјашњење евентуалних нејасноћа у захтеву (подаци за лице које учествује у активности);
8. **Лице надлежно за хитну обуставу активности у алоцираном ваздушном простору:**

Уписује се име и презиме одговорног лица и контакт телефон које се налази на локацији извођења активности и стално је доступно за координацију телефоном са шефом смене надлежне јединице контроле летења.

Напомена:

- Захтев за употребу структуре ваздушног простора (алокацију) овлашћени субјекат подноси АМС-у при чему треба да планира активности употребе ваздушног простора довољно унапред и АМС јединици благовремено подносе захтеве за употребу ваздушног простора у складу са дефинисаним роковима.
- АМС јединица приком обраде захтева може затражити његову допуну у случају потребе;
- Сва преписка се одвија путем e-maila;
- У случају отказивања активности подносилац захтева је у обавези путем e-maila доставити обавештење ВОЦ-у односно АМС - да се активност отказује према горе описаној процедури;
- Радно време АМС јединице је само радним данима, због чега је потребно водити рачуна да се захтеви током викенда неће обрађивати;
- Све накнадне измене у односу на провобитно поднети захтев морају се путем e-maila доставити у складу са горе описаном процедуром од стране подносиоца захтева;
- Конверзија координата у WGS формат је у обавези подносиоца захтева преко надлежних организационих јединица ВЦГ.

Рокови за подношење захтева:

Одлуком Националног одбора за управљање ваздушним простором Црне Горе о утврђивању Приоритета и принципа за расподелу ваздушног простора дефинисани су рокови за подношење захтева. Одлука је објављена на интернет страници Агенције за цивилно ваздухопловство Црне Горе www.caa.me.

Објашњење појмова:

- **AGL (Above Ground Level)** - висина изнад површине терена је релативна висина нивоа, тачке или објекта у односу на површину терена;
- **AMSL (Above Mean Sea Level)** - висина изнад средњег нивоа мора је висина нивоа, тачке или објекта у односу на средњи ниво мора;
- **FL (Flight Level)** - ниво лета је раван константног атмосферског притиска у односу на референтни притисак који износи 1013,2 хектопаскала (hPa), а која је одвојена од других равни одређеним интервалима притиска.

Члан 2.

У свему осталом, одредбе Уговора остају на снази.

Члан 3.

Овај Анекс бр. 1 Уговора ступа на снагу даном потписивања овлашћених заступника Уговорних страна.

Члан 4.

Овај Анекс бр. 1 Уговора је сачињен у 4 (четири) оригинална примерка, по 2 (два) примерка на црногорском и српском језику, при чему свака уговорна страна задржава 1 (један) примерак на црногорском језику и 1 (један) примерак на српском језику.

Министарство одбране Црне Горе

МИНИСТАР

Драган Краповић

SMATSA доо

ДИРЕКТОР

Слободан Цвијан